

Lời sắc thị Đực Báo-dại

ban cho máy ống Dân biểu khi vào Bộ kiến tại điện Quang Minh, buổi mai ngày 4 Octobre 1935

Các thầy Nho gia đại biểu. Trước khi viện Nho gia đại biểu họp hội đồng thường niên, Trẫm lấy làm vui lòng mà tiếp các thầy tại điện Quang Minh này.

Lần này tiếp các thầy đây, là lần thứ ba, tức là các thầy đã giúp việc cho Triều đình đã ba năm vậy. Trong ba năm ấy, các thầy đã nhiều lần khuyên bảo, cái nghĩa vụ của các thầy, nên các thầy đã tỏ ra hết lòng giúp việc một cách đôn bôn, Trẫm thiết nghĩ lòng và ngợi khen.

Sở dĩ Trẫm tiếp các thầy luôn ở điện Quang Minh này, là muốn cho các thầy là người đại biểu cho nhân dân, lấy theo nghĩa quang minh chính đại mà giúp việc cho Triều đình, nghĩa là vô ý vô thiên, cứ thế mà dâng chiếu dâng sớ, không thiên vị bên nào, tức là các thầy làm cái được để soi chiếu ả ỉn ở giữa khoảng Triều đình với quốc dân.

Bà hai lần, Trẫm tuyên bố chính sách của Triều đình cho các thầy rõ rồi. Chính sách ấy là chính sách cải cách tiến hóa, hiệp với Bảo hộ, là chính sách của Trẫm để ổn định tư cách mới bởi loạn thần chánh, lấy làm nay Hội đồng Thượng thư đã tuân theo ý của Trẫm mà thi hành chính sách ấy, đã có hiệu quả ít nhiều, các thầy cũng đã rõ rồi.

Một điều rõ ràng mà ai ai cũng công nhận cả, là cách làm việc của các cơ quan hành chính bây giờ có vẻ hoạt động lạc lõng hơn ngày xưa nhiều lắm.

Về việc dùng nhân, thời bộ Lại đã tuyên bố được nhiều điều kiện nên làm việc, để giúp việc các cơ quan hành chính cho hợp với trình độ tiến bộ ngày nay.

Về việc giáo dục, thời bộ Giáo dục đã cấp đặt các trường và các cấp phát lương bổng của các giáo sư, đều được cải thiện dần dần.

Về tài chánh, thời trong lúc kinh tế khủng hoảng này, bộ sự quan lo tìm hết phương sách mà kiếm trước các khoản chi tiêu, để cho ngân sách giữ được mức quân bình.

Về tư pháp, thời bộ Tư pháp đã tuyên bố những người thừa hành công việc hành án và đương chính lo biên tập bộ Dân luật cho hợp thời nghi.

Bộ Công tác thời đã nhiều phen bay cuộc hội họp để mở mang cho dân chúng công nghệ.

Nơi nào là thời bộ, ông Thượng thư lo hết lòng lo trợ cho Trẫm làm thế nào cho dân sinh hoạt sự hạnh phúc của dân càng ngày càng mở mang tiến bộ.

Ấy cho đến nay rồi đây, Trẫm vẫn tưởng tượng sống với qui Bảo hộ mà đất thêm một bộ mới, là bộ Kinh tế, để chăm lo về dân sinh hoạt sự hạnh phúc của dân.

Qui Kinh tế đại nhân sẵn lòng tận trợ cho Trẫm, lo lắng cho dân. Đã nhiều phen ngài ra nhiều điều kiện lợi ích.

Trong chương trình các luật, sẽ ban trong bộ Hội đồng thường niên này, có nhiều mục tiêu về Kinh tế. Các thầy xem đó, thời đó rõ là Trẫm định và báo bộ các ngài cũng trợ trợ sự lợi ích và hạnh phúc cho dân.

Vậy Trẫm khuyên cho viện Dân biểu lấy đó làm phương châm, theo nghĩa quang minh chính đại nói trên này, mà thành tâm giúp cho Triều đình và Báo hộ đạt đến mục đích, tức là hưng vượng lòng tin của dân đã cử ra làm đại biểu.

Trẫm đã Chuẩn ủy cho thầy Thượng thư bộ Lại ngày mai đến viện Dân biểu mà khai hội.

SÁCH TẶNG
Mở nhân địa kế do ông Lê công Bắc dịch thuật, có Lê thị Dược xuất bản, bản mới tập số 3, vừa rồi đã ra số 1.

Bản báo có nhiều được 1 tập của ông Bắc gửi tặng. Vậy có lời cảm ơn ông và giới thiệu công đức giá. T. D.

BÀI DIỄN VĂN CỦA QUAN KHÂM-SỨ TRUNG-KỲ GRAFFEUIL

đọc khi máy ống dân biểu đến yết kiến Ngài (Chiều ngày 4 Octobre 1935)

(Tiếp theo)

Bộ Tài chính đang khảo cứu một bản dự án khác, cốt khuyến khích và làm cho hợp chỉnh sự thực dân, của người Annam trên cao nguyên tỉnh Haut-doung, so với mặt biển cao đến 1.000 thước tây. Ở trên ấy có nhiều đất đai rộng chưa khai phá. Những làng mới và các đồn điền của các người Tây không thêm vào đất và bầy con nhiều chỗ, người Annam có thể lên đó mà mở mang và phát đạt. Những sự thực dân ấy phải cần có cách thức chỉ dẫn cho khỏi sự xung đột với những thổ trước, tại các địa phương, hoặc tranh giành đất đai mà xưa nay người mọi vẫn có quyền. Hiện thời người Annam lên Dyring luôn, nhưng lên một cách không có trật tự. Chương trình dự định để sắp đặt sự thực dân ấy chia ra làm hai cách: một cách là chỉ định những khoảng nào người Annam có thể khai phá mà mang về và chỉ về cách thức để tránh sự xung đột với người mọi; một cách nữa là cho người Annam đi để điền sản trên ấy, nên cho phép ông Quan Đạo được quyền tự do cấp đồn điền dưới 10 mẫu không cần phải quan Thượng thư bộ Lại can thiệp can thiệp và theo như lệ thường về luật lệ cấp đồn điền. Laogiao thành lập được thời sẽ cho công điền công thổ.

Năm ngoài Bản chức có nói rằng một trách nhiệm cốt yếu của Chánh phủ Nam triều là việc chuẩn đốn lại hương trường. Một cơ quan mà trước kia không kiểm soát đã sắp đặt nơi, nay nhờ có quan Thượng thư bộ Giáo dục mà lại được vững vàng. Bắt đầu tháng giêng tây năm nay thời ngân sách đang thiếu hụt phải dồn các hương trường, rồi các làng lại phải góp tiền vào ngân sách hàng tháng để chi lương bổng thầy giáo. Các quan tỉnh hiệp đồng cùng quan Công sự để coi việc tiền nong ấy và tuyên bố các giáo sư hương trường theo lệ thỉnh cầu của các viên Đốc học, Kiểm học. Các viên chức ấy thời, coi về chuyên môn sự phạm, được có các ông Huấn đạo giúp việc để đi thanh tra các trường. Kỳ họp học vừa rồi có thêm ba viên Huấn đạo.

Đây là những công việc đã sắp đặt một cách chắc chắn vững bền về hai phương diện tài chánh và chuyên môn để duy trì nền hương học. Làm như thế mới tránh khỏi cái bại các hương chức không hiểu toán sự của mình nhiều khi làm lợi việc.

Từ nay các viên chức học chánh cấp học đã đủ tất các tài liệu cần dùng để làm cho hết trách nhiệm quan trọng đã được nhà nước phụ thác cho. Các viên chức ấy phải tỏ ra rằng mình có chí hành động, có quyền lực công bình, am hiểu những sự cần thiết trong công việc dạy dỗ, và rõ mục đích phải đi đến. Theo lệ lệ quan trường, các viên chức ấy được nhiều trợ cấp sáng kiến, những công việc của các viên chức

phải có lời chỉ dẫn của quan Thượng thư bộ Giáo dục. Bởi vậy mỗi năm trước khi nhập học ngài có chiếu tập các viên Đốc học Kiểm học về Huế một lần lập thành một ban Hội đồng. Các viên chức đem ra so sánh những kết quả trong năm, bày tỏ các phương pháp mình dùng, và cũng xem xét những vấn đề chưa được hay chuyên môn mà các viên chức đã đề quan sát trong năm. Các viên chức còn xem xét những vấn đề quan Thượng thư đem ra bàn, theo một chương trình nhất định trước. Hội đồng đã họp một lần năm ngoài và có tới bảy hay nhiều ý kiến hay, mà bộ Giáo dục hiệp đồng với quan Cố vấn đã xem xét đến. Vua rồi ngày 12 Aout 1935 có một nghị định Quan Toàn quyền đã cho thi hành đời mới thâu cầu của hội đồng ấy về chuyên môn đời chương trình học vụ Kỳ hội đồng năm nay đã lập lâu tuang trước. Các viên chức học chánh đã cho biết những kết quả mỹ mãn khoa học vừa rồi và có talah câu nhiều đến cả Chánh phủ sẽ lưu tâm xét rất kỹ lưỡng.

Trường Quốc học Vinh đã mở ra lại. Năm nay có tới hai lớp nhất niên và học trò xin vào học ban Cao đẳng tiểu học nhiều hơn trước. Trường ấy cũng lập lại cả kỳ túc xa và ban yêu học.

Ở Thanh hóa dân sự có lời thỉnh cầu, nên Bản chức cũng đã từ chức lại trong thành phố ở các trường Cao đẳng tiểu học cho đến lớp đệ tam niên. Vậy học trò tỉnh Thanh chỉ phải vào Vinh học một năm sau hết mà thôi.

Các trường sơ học Vinh, Faifo, Kontum và Ban mé thuộc, mấy lần nay đã có trường dạy công nghệ cho học trò. Bây giờ ở các trường sơ học Hà Tĩnh, Sông cầu, Phan Thiết, Nha Trang, Pleiku, Cheereo và Qui nhơn cũng có thiết lập những trường dạy nghề để tập học trò làm nghề.

Từ tháng ba đến tháng sáu tây năm nay, ở trường Bách công có lập ra lớp dạy kỹ nghệ cho các thợ ngoài thợ. Mỗi dạy được một lớp thợ rèn và học trò thợ rèn. Trong khi tuồng học mỗi người thợ được lãnh mỗi giờ học 3 xu, còn các người công đang học nghề thì thời lãnh hai xu. Các lớp dạy được kết quả rất mỹ mãn, và có thể trông mong là chức thêm lớp dạy các nghề khác nữa và trong các thành thị Trung kỳ. Mục đích các lớp ấy không phải làm cho số thợ tăng lên, mà chính để cho các thợ chuyên biệt được ít nhiều sự thiết yếu trong nghề chuyên môn của mình.

Trong kỳ nghỉ hè, thời các giáo viên về Huế để học môn thể dục. Nhà nước chịu tiền tàu cho các viên chức và cho ăn ở trong trường Quốc học để học tập. Năm 1934 cả thảy có 53 người về Huế học, năm nay số người về Huế học tăng lên được 72, trong số ấy có 16 có nữ tu học, nữ trợ giáo, hay là cựu học sinh trường nữ sự phạm. Ở các nơi có trường học lớn, có

thể học cuộc thi bơi. Được một ngàn bốn trăm năm mươi học sinh dưới 16 tuổi xin dự thi, và hơn 1300 được trúng tuyển và được phát bằng cấp.

Quan Thượng thư bộ Tư pháp vẫn cố công đeo đuổi cuộc cải cách tư pháp ở Trung kỳ. Những kết quả rất mỹ mãn tương đã rõ ràng làm và dân Trung kỳ đã phải cảm phục cách sắp đặt các tòa án và pháp luật, không có cuộc cải cách nào hợp thời bằng, vì cuộc cải cách thi hành ngay lúc nhơn dân đương cần dùng, lại được một đấng ưu vọng của dân tỉnh mà Bản chức đã nói qua ở đoạn đầu. Công việc thành công là nhờ chí quyết, sức làm việc cực lực sự hành vi có giá trị và quyền lực rất xứng đáng của quan Thượng. Nhờ lời giảng giải lúc nào cũng rõ ràng sát đáng, nhờ những điều hiển thị về những đại cương mới mà luật pháp, lời lẽ công bình, nên công việc tư pháp ở Trung kỳ ngày một tiến bộ.

Trong các điều hiển thị gần đây của quan Thượng thư Tư pháp, Bản chức xin kể việc giam những người mẹ con án có con dại, những việc các làng tương tranh ruộng đất nay giao về quyền hành chánh xử lý. (Xem tiếp trang 4 cột 3)

KHUYNH-DIỆP-BẢO

Số 14
xuất bản ngày 15 Octobre 1935
CÓ NHỮNG BÀI:

- 1 - Cái hiện tình nguy hiểm của công nghệ nước mình.
 - 2 - Một phương pháp làm cho công nghệ Âu-Mỹ tiến hóa rất mau.
 - 3 - Kinh tế học khái luận: cái lao động xã hội (le travail social) với giá cách (le prix).
 - 4 - Nhân chuyện «Xơ dừa»
 - 5 - Chuyện ngắn: Phan thường đạo đức.
 - 6 - Giải thưởng văn chương năm 1935 của KHUYNH-DIỆP về tiểu thuyết kinh tế.
 - 7 - Cuộc đổ xô thường về «Code Viende».
 - 8 - Hiệu KHUYNH-DIỆP sau ngày chủ nhân ở Pháp về và nhiều bài khác.
- KHUYNH-DIỆP BÁO - HUẾ
Giấy nói: 87

KHUYNH-DIỆP-BẢO khi nào cũng chỉ báo không, trước-phải gọi gần hiệu KHUYNH-DIỆP đều chịu tất. Muốn nhận được báo chỉ gọi tên và chỗ ở tới nhà KHUYNH-DIỆP ở Bến-Ngũ HUẾ.

THUỐC SÂU AN RẰNG
Hộp THÔNG-HOAT Quãng-Tu
Giá 0314
Rất thần hiệu

Hội đồng Dân biểu Trung-kỳ

(Tiếp theo)

Trong cuộc bầu cử nghị trường đến cuộc bầu phó nghị trường. Có tiếng nói: «mời cụ Bùi huy Tin ra». Một lúc lại nhiều người khác cũng mời: «mời cụ Bùi...». Vẫn thấy im. Ông Bùi huy Tin nghị viên Thượng mãi Thừa thiên xin ra ứng cử. Có tiếng hỏi: «ngài nào ra nữa, vẫn không thấy ai xin ra. Thế là đối với cái ghế phó nghị trường, phần đông tỏ ra lãnh đạm mất cả cái vẻ háng hái như hồi bầu nghị trường. Ông Bùi huy Tin khởi sự đọc tên các ông nghị lên bỏ phiếu, nhưng có ông lại nói chỉ một người ứng cử tại xin miễn bầu... Quan Thượng bộ Lại không chịu: trong điều lệ không dự định khoản ấy. Bảy giờ lại có ông Nguyễn khắc Thanh xin ra nữa. Kết quả ông Tin được 32 phiếu, ông Thanh 8, 5 phiếu trắng; ông Cảnh không ứng cử cũng được 1 phiếu. Thế là ông Tin đắc cử phó nghị trường. Bấy giờ qua hội đồng giải tán.

Chiều họp lại, hội đồng bắt đầu bầu cử thư ký. Ít ưong cử có các ông: Lê-thanh-Cánh, Nguyễn-dan-Quế, Phan-vân-Giáo, Nguyễn-quốc-Tây.

Bỏ phiếu lần đầu, kết quả:
Ông Lê-thanh-Cánh 17 phiếu
Nguyễn-dan-Quế 15
Phan-vân-Giáo 6
Nguyễn-quốc-Tây 6
Phiếu trắng 1
Phiếu không kê (nol) 1

Chưa ai được trúng cử, phải cử lại lần thứ hai, ông Giáo và ông Tây xin rút tên, chỉ còn hai ông Cảnh và Quế, kết quả:

Ông Cảnh: 22 phiếu
Ông Quế: 23 phiếu

Có một phiếu bỏ cho ông Thành. Thế là ông Quế đắc cử.

Bầu cử nghị-viên Thượng-trực. Hai người ra tranh cử là ông Cảnh và ông Tây, kết quả:

Ông Cảnh 29 phiếu, đắc cử
Ông Tây 15 phiếu
Phiếu trắng 2

Ứng cử chức phó thư ký có hai ông: Lê-việt-Lợi, Võ-công-Hòa. Lần đầu chưa ai được số thăm quá bán, cử lần thứ hai, ông Hòa được 24 phiếu, đắc cử.

Trước khi cử ba chức cố-vấn, quan Thượng Lại nói rằng nếu trong viện mà có ba ông ra thì có thể bầu bằng cách đơn tay. Vậy nên ba ông Nguyễn-ky, Võ-Huân, Lê-Trinh, Viện ra ứng cử đều được toàn viện đơn tay cử cả ba ông. (Xem tiếp trang 3 cột 1)

Báo giới trong Nam

1) Báo «VIỆT NAM» tạm đình mấy số, đợi tin trả lời của Chánh-phủ về sự đổi chủ (nguyên trước ông Lê-quang-Liêm dời Bảy làm chủ, nay đổi ông Nguyễn-phan-Long, hiện được Chánh-phủ chuẩn bừa, đã ấn hành tiếp luôn theo mấy số trước.

2) Báo SAIGON có lệnh bị đình bản, nay cũng được phép tục bản lại.

THỜ-TÍN

Cùng ông T. T. V. Huế
Có được bài «Cụ Sĩ-Nam có nêu viết báo chúng ta trả lời với một bài đã đăng ở báo khác. Tiếng-dân không thấy bài trước, nên không đăng bài ông được. Và chúng tôi người của cụ Sĩ-Nam đã có định luận, đến ai khen chê cũng không thêm bớt giá trị chút nào.

Cùng ông Thôn ngu. Tiên phước
Quảng-nam
Có được bài ông nói chuyện về nhà không trả tiền công, mà người làm công không kêu ra.

Còn chuyện ông bà mắng chửi nhau, vua tội quá, không đăng được.

Cùng ông Nguyễn Thân,
làng Yên quã, phủ Nông công,
Thanh-hóa
Bản báo đã chuyển giao là thành của và việc học của ông cho Viện Dân biểu rồi.

Cùng ông Huỳnh Bao,
làng Đông nga, huyện
Tiên phước, Quảng nam
Bản báo đã chuyển giao là đơn của ông cho Viện Dân biểu.

T. D.

Cảng bị phao vu, Nhà thuốc Vô-Vân-Vân

cảng có cơ phát đạt

Vô-Vân-Vân đây nay, tuy chưa đăng báo lên mà trên năm chục môn thuốc cao, đơn, hoàn, tán của chúng tôi đều đặn Đổng-Bào hoàn chỉnh đặc biệt tin dụng hơn hết vì sự công hiệu của nó, nên có nhiều người vì quá yêu chuộng tôi mà tặng cho Nhà thuốc chúng tôi hàng HIỆN THỜI DANH TIẾNG ĐỀ NHỚT.

Bởi vậy nên có kẻ vì cạnh tranh trong sự công hiệu của thuốc không bằng, cạnh tranh về việc thuốc tiền thụ không lại, mới đem dụ dỗ nhưn nhưn về của chúng tôi, bày mưu sẵn chước để đố đòng làm mất giá trị của nhà Thuốc chúng tôi, và khiến sự tin dụng của Đổng-Bào đối với nhà thuốc chúng tôi.

Như hôm 18 Juillet vừa rồi, có Quan Tư về Y-Tế đến xem tiệm thuốc của chúng tôi tại Thudaumot, nhơn dịp có lấy ít môn thuốc đem về để Phán xét để thí nghiệm. Sự xem xét của Nhà chuyên trách, không phải riêng về phần tôi mà cả nhà thuốc nào mà mang lên báo thì cũng không khỏi bị Nhà Chuyên trách đố y. Sự thí nghiệm ra sao, sẽ phán xét, cũng chưa tuyên bố, song tôi dám quả quyết rằng các thứ thuốc của tôi làm không có một mảy mào phạm đến vệ sanh hay là có cái độc gì khác, qui vì tham của chúng tôi chi hàng đến công nhận như vậy.

Chuyện xem xét của sở Y-Tế như vậy mà có kẻ thò vơ oan cáo, tiền làm để tiền ăn mưu đầu phao rằng sở Thượng Chánh đến xét Nhà tôi và bắt phạt một kilo Morphine qui vì công ty xét, nên chúng tôi bị bắt tại nhà một kilo Morphine thì làm sao Nhà thuốc chúng tôi sống được ngày nay được.

Sự này trong Nam ai ai cũng đều biết sự là mưu kế của kẻ đố đòng để làm hại chúng tôi, song chúng tôi như vậy chẳng khác nào làm quảng cáo đám của chúng tôi, và càng làm cho Đổng-Bào biết tư cách đố đòng chúng và càng biết cho nhà thuốc chúng tôi là một Nhà thuốc của người Annam rất lớn lao danh tiếng mà tin dụng thêm nữa. Nếu Nhà thuốc tôi không giá trị, thuốc không tin cậy nhiều thì tôi tiền nhưn ỷ có thêm phao và làm chi, cho bị lợi một sa ra.

VÔ-VÂN-VÂN
Được-Phong THUDAUMOT

HAI THỨ THUỐC GIA-TRUYỀN HIỆU-NHIỆM LẠ THƯỜNG !! KIẾN-NHI

Thuốc bổ hay nhất cho trẻ con - liều dặt được mọi chứng bệnh ngặt nghèo - Giúp trẻ chóng lớn
Mỗi chai 1\$20

Hãy đọc bức chứng thư thứ II Tôi có mua 6 vỉ thuốc TAM-TIÊN KIẾN-NHI của hiệu SINH-HUY-DƯỢC-ĐIỂM Sơn khi cho bày trẻ tôi đang thấy khỏe mạnh lên, nhất là mới đưa trẻ của tôi khi chưa được thì bụng to, mũi gần xanh ở mắt, sau khi dùng hết thì mắt thì các chứng ấy đều khỏi hẳn, ăn được ngủ được, khỏe hơn trước nhiều. Vậy xin giới thiệu với các nhà nuôi trẻ lâu 4.

M. TRẦN-DÀNG-LÂN, Secrétaire de la Banque de l'Indochine VINH
Kiên-Tinh Bó-Thận

Các bạn thanh niên từ 15 đến 40 tuổi hay bị chứng Mông tinh, Di-tinh, Hoại tinh, bởi tâm thần hết sức, thời khi bị cố, nguyên nhân vì lo lâu tư, tâm sức quá độ, đêm giấc không yên. Khi bị chứng này, trong mình mỗi một, ăn kém, ngủ ít, đi đứng bồn bực, mất mảy say sẩm, đêm nằm hay thao thức, sự nghĩ liên miên, khi một thì a tâm chợp mắt thì mắt mính như chớp mắt. Mà nghĩ thì bị thấy nhiều điều kỳ quái, chiêm bao mộng mỵ khi ngủ gây đến chóng, mới khỏe, hay đánh trống ngực. Bệnh như thế chỉ dùng 3 vỉ là khỏi hẳn. Nhất là người bị bệnh này, giồng mai sau khi khỏi, dùng thuốc này rất tốt, vì chất thuốc làm cho tinh thần, sức khí, bổ thận, giúp đường tiêu hóa sinh và trong.

Mỗi vỉ 1\$20 - Hộp 6 vỉ 1\$600

Hội Đệ-đệ do nhà: SINH-HUY-DƯỢC-ĐIỂM, 89, phố Lê-Giả-VINH
ĐẠI-LY: Nam - Hải-phong - Hải-Lâm - Huế - Vinh - Thanh - Phan - Chí - Lạc - Đà-Nẵng - Nguyễn-quân-Chính

SIROP PULMO

TRỊ CÁC CHỨNG HO - RẤT THẦN HIỆU

Nhà Thuốc PHẠM-DOÀN-ĐIỂM Tourane

VIỆC TRONG NƯỚC

THUỐC OKASA NGƯỜI GIÀ HOÁ TRẺ

Okasa medicine advertisement text describing its benefits for the elderly and its scientific basis.

Tourane: Grande Pharmacie Principale NGUYEN TAO Rue Jules Ferry

SỮA NESTLÉ HIỆU CON CHIM SỨC KHỎE CỦA TRẺ CON NHIỀU CHẤT BỔ

Bao thầu cho Chính-phủ Pháp Độc quyền bán cho các nhà thương, các nhà hộ sinh các nhà thương binh và các trường học (Lycées) ở khắp Đông-Dương

Hội-dồng Dầu-biểu

Viện lại cử hai ông đi dự Đại-hội đồng Kinh tế Đông-dương. Ra ứng cử có các ông: Võ đình Thụy, Quang Cự, Phan văn Giáo, Nguyễn quốc Tây, Trần bá Vinh, Kỉ quá.

Chỉ có ông Thụy được số phiếu quá bán, nên còn thiếu một ông nữa, phải bầu lại lần thứ nhì, kết quả: ông Giáo 26 phiếu, Vinh 11, Tây 13, phiếu trắng 1.

Còn hai ghế dự khuyết đi Đại hội đồng. Ra ứng cử có các ông: Trần nhứt Tân, Võ đình Dung, Bùi hay Trừ, Huỳnh văn Tôn, Vũ cộng Hòa. Lần đầu không ông nào đắc cử hết, bầu lại lần thứ nhì, hai ông Võ đình Dung và Bùi hay Trừ đắc cử.

Sau cuộc bầu cử này trời đã tối hung, nhưng ông Viện trưởng đương kim Phạm văn Quảng có đọc một bài diễn văn khá dài để bày tỏ một cái chương trình động tâm việc cho cơ sở, có thứ tự v.v.

Ngày chúa nhật 6 Octobre Riêng để cho Viện đặt các tiền ban và để cho các tiền ban làm việc.

Ngày thứ hai 7 Octobre Bầu mai các tiền ban xét về số sách và làm tờ trình chưa xong, nếu còn làm việc.

Chiều đến hội đồng mới họp lại. Tại ghế chính phủ có các quan Thượng bộ Lại, quan đại diện Báo-bộ Debasty, quan chánh phòng nhì tòa Khâm-sứ, quan Tham tri bộ Quốc-dân giáo dục Trần-thanh-Đạt, quan Đại lang bộ Lại Hà-xuân-Hải, quan Tham tri Hương-Đà, quan Tá lý bộ Công tác Đặng văn Hương, quan Tá lý bộ Tài chánh Lê khắc Tường, quan Đốc học Nguyễn khoa Toàn...

Ông Phạm văn Quảng, ngồi tại ghế nghị trưởng riêng một cái trên cao, phía sau cái chướng lều, cặp mắt luôn luôn ngó khắp cả phòng để ghi tên các ông nghị xin nói đặt làm lược cho họ nói.

Xét về thủ tục phân phụ cấp Trường ban tiền ban là ông Võ đình Thụy, ông Thụy đọc tờ trình của tiền ban về chuyện chính phủ đặt giam thủ phụ cấp bách phần v.v. cho dân Trung bị (có lẽ rõ ràng nào được giam mấy phần trăm), việc rất cảm ơn chính phủ.

Ngày 8 Octobre, Hội đồng Thương tế ở Paris, Oct. - Hội đồng Thương tế ở Paris, Oct. - Hội đồng Thương tế ở Paris, Oct.

Ngày 9 Octobre, Hội đồng Thương tế ở Paris, Oct. - Hội đồng Thương tế ở Paris, Oct. - Hội đồng Thương tế ở Paris, Oct.

Ngày 10 Octobre, Hội đồng Thương tế ở Paris, Oct. - Hội đồng Thương tế ở Paris, Oct. - Hội đồng Thương tế ở Paris, Oct.

Ngày 11 Octobre, Hội đồng Thương tế ở Paris, Oct. - Hội đồng Thương tế ở Paris, Oct. - Hội đồng Thương tế ở Paris, Oct.

Ngày 12 Octobre, Hội đồng Thương tế ở Paris, Oct. - Hội đồng Thương tế ở Paris, Oct. - Hội đồng Thương tế ở Paris, Oct.

Ngày 13 Octobre, Hội đồng Thương tế ở Paris, Oct. - Hội đồng Thương tế ở Paris, Oct. - Hội đồng Thương tế ở Paris, Oct.

KHOÍ LỬA PHI-CHÂU

Thị Ching ở thủ phủ tỉnh Quảng Đông, chưa lấy chồng, nhưng cái bụng mỗi ngày một lớn! Các bác sĩ chữa bệnh ở đây đã khám phá ra nguyên nhân.

PHÁP ĐẢ TRẢ LỜI CHO ANH VỀ VIỆC TRƯNG PHẠT

Paris, 4 Oct. - Trong thư trả lời cho Anh, Pháp đã khước từ việc bồi thường cho anh về việc trưng phạt.

Ở ANH ÒN ẢO LÂM

London, 4 Oct. - Các đường xe ở London người ta đi lại lại chật chội, đi tìm tìm trên chiếc xe đạp.

HUỆ-KY GIỜ THAI ĐỘ TRUNG LẬP VÀ LO BÀN BINH KHÍ

San-Diego, 3 Oct. - Tổng thống Roosevelt tuyên bố: "Tôi sẽ bảo vệ dân, tôi sẽ bảo vệ đất nước."

NHẬT CÙNG GIỜ THAI ĐỘ TRUNG LẬP

Tokio, 3 Oct. - Người giữ giới Nhật tuyên bố rằng Nhật sẽ giữ thái độ trung lập.

THAI ĐỘ MỀ TÂY CƯ

Mexico, 3 Oct. - Họ nghĩ việc Mỹ lấy cơ chế thành quyết định yêu cầu giải cứu về các vấn đề thế giới chỉ là công việc của các nước khác.

Bán trường hát

AI muốn mua trường hát HÓA-MINH & TOUHAN, có thể rộng hơn, xin hỏi bà NGUYỄN-CUNG-PHỤNG ở đường Mare Pourpre TOURANE

Đưa bé chết nước

HUẾ. - Chiều 8 Octobre, lúc 6 giờ chiều, trước cửa trường Quố-giao ở đường Đông-bà, 2 đứa bé con một người ở độ 1 đến độ 6 tuổi, 1 đứa độ 4 tuổi, đang trên bờ chơi, rồi bị ngã xuống cái hồ nước sâu. Đứa lớn (trai) may người ta cứu được, còn đứa nhỏ (gái) chết.

Trong lúc ba-lít và người ta tìm lại lo cứu đứa bé kia, một đứa ai cũng chết 7 là ở cửa bé con Tây (độ 6, 7 tuổi), đi học về, thấy vậy cậu bé xô sang lại và vào ra tay kéo cháu bé tay con nhỏ khỏi nạn mà cháu theo cách cứu bé chết nước ở trường đã dạy.

Một cái hoang thai thành chết 2 mạng

THANH-HÓA. - Trong làng Trác hóa, tổng Yên thái, phủ Tĩnh gia, có người đàn bà già ở ngụ là Lê thị Thìn, cùng với người em chồng là tên Quờn (chính người làng Tào sơn) ở trại đã làm ruộng.

Thị Thìn ở thủ phủ tỉnh Quảng Đông, chưa lấy chồng, nhưng cái bụng mỗi ngày một lớn! Các bác sĩ chữa bệnh ở đây đã khám phá ra nguyên nhân.

Ngày 12, quan phủ thấy lục sự L. và khám; đến làm khám bệnh, thấy lục sự báo chị em thị Thìn tới phủ để khỏi phải trả tiền.

Đi tới cầu Thủ-long, thấy lục sự cùng mấy người thợ vào hàng sông nước, tên Quờn nói với thị Thìn ngồi lại trên bờ chờ y xuống sông nước...

Thị Thìn tới phủ cùng xướng: trong khi thị Thìn đi hái củi, bị một tên la một hôm hiệp nên có mang. Sau vì lao lực mà bị truy thai, rồi đem cái thai ấy chôn xuống đất chưa được mấy hôm thì chết, và làng Trác hóa báo tới phủ để khám.

Điện này quan phủ Tĩnh gia đang chờ xử, còn thị Thìn đã được về nhà.

Một người tù lừa quan xin xuống vực lấy súng rồi tự tử luôn

NGHỆ-AN. - Tên Nguyễn, con vợ An, cướp nhà tên Già ở Trại, bị bắt hôm 19 tháng 5 ta (có đăng báo Tĩnh địa), quan huyện xử tử mới mới chịu tội.

Hôm 29 tháng 5 ta nó xướng với quan rằng: "Tôi xin về nhà, nó sẽ chỉ súng, quan huyện bằng lòng, cho 4 tên lính lục soát nó theo quan xuống vực lấy quan huyện Văn thành để lấy súng."

Nó đưa hai quan đến một cái vực sâu và trong rừng sâu, địa phận là rừng Quỳ trạch. Lúc đầu, nó xin còi dấy vào tay nó, để nó lên xuống tìm súng; các máy phát dấy nó, nó trồi lên nói rằng: "Vợ tôi chết, tôi xin về nhà, nó sẽ chỉ súng, quan huyện bằng lòng, cho 4 tên lính lục soát nó theo quan xuống vực lấy quan huyện Văn thành để lấy súng."

Đau dạ dày, đau phòng tích, đau bụng kinh niên

CHỮA KHÁC NHAU. Đau dạ dày, đau phòng tích, đau bụng kinh niên. Chữa khác nhau. Đau dạ dày, đau phòng tích, đau bụng kinh niên. Chữa khác nhau.

Vết tin vụ cướp bị khám phá

T. B. số 334 ra ngày 5-10-35 có đăng tin một vụ cướp bị khám phá.

Vụ cướp này xảy ra tại làng Trại Lũ, tổng Cư Lâm, huyện Nghĩa Dân, tỉnh Thanh Chương. Nguyên tên Ng. v. Già, quản làng Phú Long, huyện Thanh Chương, mà vợ bé là thị Em ở làng Trại Lũ, tổng Cư Lâm, huyện Nghĩa Dân, rồi ở tại nhà vợ. Vụ cướp này cũng xảy ra tại nhà vợ.

Cộng đồng Minh bạch ở tổng Châu đước, phủ Thăng bình QUẢNG-NAM.

Được bài chuyển mà mờ, nói việc của thanh niên của ông giới thiệu báo Đại công mới việc thiện mà không người đứng tên, nên chưa đăng được. Vay người bị thiệt hại để phải ký tên thiệt, báo báo sẽ đăng.

Lý hương làm những

Lý hương và hương bộ làng Xuân-Tên, tổng Trung-lộc, huyện Quố-sơn, làm trái pháp và những làm của làng và của dân. Xin hỏi việc:

1) Tên Phạm-Tử ở làng Xuân không biết, tới ngụ làng Xuân-yên hai năm nay, không trực vào, mà lại được cử làm hương trưởng. Ngày 4 Janvier 1935, y đem bằng ra trình làng, dân hội lý hương, lý hương máng nhiều dân và báo hội quan.

2) Đất của làng được 4 mẫu 1 sào, làng cấp cho lý hương 1 mẫu 1 sào, còn lại 3 mẫu 6 chò làng, nhưng lý hương cũng cấp cho người khác. (Như kể số bạc lý hương cho mượn đất: mỗi năm 1 mẫu là 15500, 3 mẫu 45500, trong 3 năm nay là 155500.)

3) Lý hương hiền Phạm-Công góp tiền của dân làm lại cái đình. Phạm-Công góp được 70500, đưa cho lý hương, lý hương tự tiêu mất.

Tù bị lính đánh lờ đầu

QUẢNG-NGÃI. - Lúc 1 giờ rưỡi chiều 2 Octobre, km Trại và Phạm Chấn (tên họ) hình giã ở lao thành, bị đánh một đôi gáo gạo, Phạm-Chấn tức tại km Trại, trước chạy xuống bờ sông và người lính giã gạo lao là Bội-Phong, Phong chạy xuống bờ sông đánh Phạm-Chấn là đầu phạm nhân, là lính ở cùng địa phương. Phạm-Chấn chạy xuống bờ sông, bị đánh một đôi gáo gạo, Phạm-Chấn tức tại km Trại, trước chạy xuống bờ sông và người lính giã gạo lao là Bội-Phong, Phong chạy xuống bờ sông đánh Phạm-Chấn là đầu phạm nhân, là lính ở cùng địa phương.

Thâu tiền chờ 2 lần

PHAN-THIỆT. - Phạm & Phan thiế, ghe nhỏ đánh cá về tới bến đụn thì người chở cá ghé đụn đóng thuế tiền chờ 1 lần; bọn hàng tới ghé mua cá đem đến chợ Phan-thiết bán cá về chợ thâu tiền chờ 2 lần; đến chợ người mua cá không bán tại chợ Phan-thiết mà gánh đem về nhà quê, như các chợ Phú Hải, Phú Lương, Tây - hoa - Vinh-bon ai gánh ngang đụn chợ P. T. (Phan Hải chợ) thì người thâu thuế thuế chờ lại thâu thuế 1 gánh là 5 xu rồi về chợ nhà quê đóng 1 lần thuế nữa, kỳ là 2 lần. Bọn mua mua tại chợ P. T. và bọn đi Saigon, Huế, Quảng Nam đi thâu tiền đi xe lửa về tại gara, cũng bị người gác lại đóng thuế tiền chờ v.v.

Chả đi ngang qua, chợ không bán tại chợ mà bị thâu tiền chờ, nhiều người phàn nàn. Có lẽ nghe lời than kỳ không?

Đau dạ dày, đau phòng tích, đau bụng kinh niên

CHỮA KHÁC NHAU. Đau dạ dày, đau phòng tích, đau bụng kinh niên. Chữa khác nhau. Đau dạ dày, đau phòng tích, đau bụng kinh niên. Chữa khác nhau.

VIÊN-DÔNG TÒN-TÍCH HỘI

GIÚP NHỜNG NGƯỜI ĐÈ DÀNH TIỀN. Bảng kê số hoàn tiền về tháng September 1935.

THUỐC VĂN MINH 害大五

CAM ĐOAN: bổ a-phiện không hại thân thể. Bệnh nặng 2 tháng khỏi hẳn, không khỏi bệnh không mất tiền.

Table listing names and amounts for the medicine advertisement.

Table listing names and amounts for the medicine advertisement.

THUỐC VĂN MINH CAM ĐOAN: bổ a-phiện không hại thân thể. Bệnh nặng 2 tháng khỏi hẳn, không khỏi bệnh không mất tiền.

THUỐC VĂN MINH CAM ĐOAN: bổ a-phiện không hại thân thể. Bệnh nặng 2 tháng khỏi hẳn, không khỏi bệnh không mất tiền.

THUỐC VĂN MINH CAM ĐOAN: bổ a-phiện không hại thân thể. Bệnh nặng 2 tháng khỏi hẳn, không khỏi bệnh không mất tiền.

THUỐC VĂN MINH CAM ĐOAN: bổ a-phiện không hại thân thể. Bệnh nặng 2 tháng khỏi hẳn, không khỏi bệnh không mất tiền.

THUỐC VĂN MINH CAM ĐOAN: bổ a-phiện không hại thân thể. Bệnh nặng 2 tháng khỏi hẳn, không khỏi bệnh không mất tiền.

THUỐC VĂN MINH CAM ĐOAN: bổ a-phiện không hại thân thể. Bệnh nặng 2 tháng khỏi hẳn, không khỏi bệnh không mất tiền.

THUỐC VĂN MINH CAM ĐOAN: bổ a-phiện không hại thân thể. Bệnh nặng 2 tháng khỏi hẳn, không khỏi bệnh không mất tiền.

Advertisement for 'LE GOSSE' milk powder, featuring an illustration of a child and text describing its benefits.

Một câu đời dân sai

(Của người khác mà gán cho cụ Nguyễn-thượng-Hiền và (lưu sử đàng)
Phạm-Nham Nguyễn-văn-Ngôn)

Gần đây trên sách và báo, thuật những thí văn cận đại, thấy có nhiều chỗ dẫn lầm kẻ lạc. Trong học giới, một câu dẫn sai, của người này mà ghép sang người kia, một là làm mất sự thực, hai là vu cho kẻ khác. Một người làm mà có thể lan rộng cái lầm ấy cho nhiều người, một chút lầm mà có thể truyền đến lầm ấy cho trăm ngàn đời; đã là nhà học giả, đối với sự lầm ấy, đã biết rõ không thể bỏ qua được.

Trong tờ báo xọ kể chuyện cụ Mai-Sơn Nguyễn-thượng-Hiền mà có kể câu đối « Khắp cả báo kiết, là một sự lầm kẻ trên.

Trước xin nói câu đối và lại lịch câu đối ấy

Câu đối chữ Hán:

« Song sơn nhất nhất, cổ nhân qui tri
雙山疊疊，故人歸來
qui, số niên lai gian hiem bị thương,
歸，數年來歷險備嘗。
thân thể vi chi tụy, túc diệc vi chi
身且爲之瘁，足亦爲之
suy, bôn đàng giang sơn phong tũ tịch.
瘁，奔走江山風雨夕。
Nhật bộc hoành hoành, quốc hân
一爆轟轟，國魂
đỉnh ư đỉnh, thiên lý ngoại trướng đư
鼎未開，千里外壯遊
ư phách, khác rấn chi nhi bi, sự tán
未盡，鼓吹之而悲，事
chỉ khi đờng, khắp cả báo kiết kiết
之血熱，鼓吹盡傳
thơ biên.

« Xin miễn dịch.
(Chớ không phải « ngữ châu tịch
tịch » và « phong vũ nhật » « kiết
thư gian »).

Câu đối này là của ông tá
Nguyễn-văn-Ngôn, hiệu Tùng-

Cái Quyền Đêm Đầu

(Tiếp theo Phụ-trương số 834)

Cái chữ « quyền đêm đầu » nói trên, như đứng về lập trường bên phụ nữ mà nói, không chỉ là quyền lãnh chủ đối với nông nô, mà chính là biểu hiệu cho cái sam quyền cực đoan kia: dân lãnh chủ không can thiệp đến cuộc hôn nhân của nông dân thì địa vị phụ nữ trong cuộc gia đình sanh hoạt cũng cảm như không có. Vì vợ của nông nô, tuyệt đối làm nô lệ cho đàn ông, ở trong gia đình tuyệt nhiên không có gì là ai tình, đứng nói đến tự do nữa. Phụ nữ gánh vác cả công việc sinh sản, gieo gặt, nuôi súc vật, giặt rửa, dệt

may, bao nhiêu công việc lao động, toàn do họ đảm đương. Như thế mà để yên thân đầu, động một tí là ông da, bà da và chông, đánh tước, dày vò đè ép, tha hồ làm gì thì làm! rõ là cái địa ngục 18 tầng của nữ giới.

« Quyền đêm đầu » ấy còn lưu lại một ít dấu vết

Ở phương đông như Trung hoa văn minh phát đạt rất sớm, theo trên sử sách không có dấu tích chế độ « quyền đêm đầu » ấy (phương đông dưới chánh thế chuyên chế của đế vương, nhà quyền qui cũng dày vò nữ tánh như lãnh chủ nông nô nói trên, song bọn ấy chọn lựa,

chờ không có luật buộc như chuyện trên). Song theo toàn thể đàn ông đối với đàn bà, về quyền đêm đầu ấy rất là chăm chú một cách quan trọng và cần thận: Hiện ở Quảng-đông có tục « ăn lợn quay » có hơi giống với chuyện « lợn quay » đời phong kiến kể trên, thuật rõ cho độc giả nghe:

Ở Quảng-đông, ngày thứ hai sau làm lễ kết hôn, người chồng chừng minh rằng vợ mình còn nguyên « xử nữ tánh », làm lợn quay đưa sang biểu nhà vợ biểu thị rằng mình mãn ý... Tục đó tức là biểu tượng của « quyền đêm đầu » nói trên, dù chừng đời thượng cổ ở Trung-hoa cũng có « quyền đêm đầu » ấy.

Quyền đêm đầu ngày nay

« Quyền đêm đầu » về đời phong kiến, đầu là quyền của lãnh chủ và qui phái, song cũng là tiêu biểu cho nam quyền vô thượng kia. Sau phong kiến đổ sụp thì quyền ấy thuộc về đàn ông tức là người chồng. Hiện nay về phái đàn ông đối với vấn đề « xử nữ mô » có còn nguyên không? rất là trọng thị và nhận đều ấy làm nền đạo đức cho phụ nữ.

Một đềm thiên lịch là đàn ông đối với đàn bà quan tâm riết về chữ « trinh », mà tự thân đàn ông thì không ai hỏi đến, mà không cần phải giữ nguyên, đó còn là một đềm bất bình đẳng trong cuộc hôn thú. Nghĩa là đàn bà thì buộc phải nguyên xử nữ mà đàn ông thì không ai buộc là đòng trinh. Thế là cái « quyền đêm đầu » nói trên vẫn còn tồn tại dưới chế độ nam quyền, đầu đời phong kiến đã quá khứ.

Vậy ngày nào quyền đêm đầu ấy buộc cả hai giống nam và nữ, mới hẳn là bình quyền trong sự hôn thú.

Kết luận

Như trên đầu bài đã nói: Nữ giới Việt-nam ta không có cái nạn « bó chun » như phụ nữ Tàu, không có cái nạn « che mặt » như phụ nữ Thổ-nhĩ-ky. Nay thuật chuyện « quyền đêm đầu » trên, kỳ giả xin nói thật: Chỉ em cũng không mang cái nạn « ác nghiệt vô nhân đạo » ấy nữa. Vì Trung-hoa là nước văn minh tối cổ, nói riêng về một việc hôn lễ trân trọng cần thận, nghi tiêt nghiêm chỉnh, đã trên 4000 năm lại đây (từ đời Hoàng đế), lại thêm học thuyết « nam nữ hữu biệt » và cái luân phu phụ liệt vào giáo khoa quan trọng, in sâu vào trong não mỗi người. Nước ta học theo văn hóa Tàu, từ nhà đế vương, chọn cung phi, nạp cung nữ, theo lối quyền thế. Còn dân gian thì cái luân phu phụ kia không ai xâm phạm, « Quyền đêm đầu » của phụ nữ, không bị ai dạy vò như chuyện kể trên.

Nữ giới ta không có những cái nạn « quá vò đè ép » như nữ giới nước ngoài, đáng lẽ gặp phong triều giải phóng này bay nhảy chóng hơn người ta mới phải. Vậy mà lại đi sau bước chậm là vì lẽ gì, như kỳ giả nói mà không sai, là tại nữ giới ta vô học. V. L. dịch thuật

Vận - văn Tụ - Trào

Nghĩ đến thân mình giận căm gan, Lỡ thấy mà cũng chẳng ra quan. Đầu tuần lãnh bạc xài sang tột, Cuối tháng « bó » xu chạy mượn quang; Lúc hưng diện chơi toàn đúng «mốt», Khi eo toan bán cả cây « can ». Nồi chim sự thể là vậy vậy, Chác lấy làm chi cái mặt gàn.

Bằng-Hà

Thi-văn với Cổ-tích nước nhà

(Tiếp theo Phụ-trương số 834)

Tháp triều Lý

Đời Lý xuất thân từ nhà chùa nên chuộng Phật, làm đền đúc tượng, chùa thiền khắp trong nước. Ông Phạm-trọng-Mưu qua chơi chùa nhà Lý có bài thi:

Mộc lạc liên tàn sự dĩ diêu,

木落連殘事已遙

Không dư cổ tháp ý tầng tiêu.

不餘古塔倚層霄

Lâm gian thọ một tầng triều đẩu,

林間樹密殿朝丘

Khê bôn vân thâm ngọc ngạ tiêu,

溪畔雲深臥午樵

Kim tương hữu thân lưu tịnh thổ,

金相有身留淨土

Thạch bi vô tự nhận tiền triều.

石碑無字認前朝

Khả liên thất điệp sơn hà tại,

可憐七葉山河在

Phân phó nhân tăng quản tịch liêu.

分付閒僧管寂寥

DỊCH:

Cây rụng sen tàn trái nắng mưa,
Ngất mây tháp cổ vẫn còn lưu.
Cây che cụm núi chim kêu sớm,
Mây khuất bờ khe củi nghỉ trưa.
Tượng đúc thân vàng lưu cửa Phật,
Chữ môn bia đá nhận triều xưa.
Bây đời gầy dựng giang sơn đấy,
Quanh què nhà sư quản phận thơ.

Về thi điệu cổ thì bài này toàn bài nhà luyện, câu 3, 4 có khúc boạch mà câu 7, 8 ngụ ý cảm khái. Thi ông Phạm-trọng-Mưu, người ta cho là nhu nhược, thật thế, song nói riêng về thi thì rõ là tay thợ.

VIỆT-NGÂM lục và dịch

Nham (người Nghệ - an), diều ông Đặng - thế - Thân tự bản minh mà chết. Lúc ấy (năm 1909) Tùng-nham đương bị giam ở Nghệ, chờ không phải của cụ Mai-Sơn.

Nhân tiện thuật qua tiểu sử ông Tùng-Nham. Ông học giỏi, người không khí, có khí phách như phái hiệp sĩ đời xưa. Bình sanh bốn lần khắp cả giang hồ, nhất là miền thượng du phía bắc Trung-ky và ngoài Bắc, nơi nào cũng có vết chun ông. Ông có 3 anh em đều chết về quốc sự, ông và người em thứ hai chết ở Côn lôn, người em thứ ba chết ở bên Tàu.

Ông có bài bài từ tuyệt đờ « núi Vụ quang » là di tích cụ Phan-đình-Phùng:

1) Mãn sơn hiên vu tỏa hàn khe,
滿山峻嶺散寒溪
Xích lập ở thượng phục ngàn tây,
赤立爲巖伏岸西

Nhật hướng đờng la giam khởi xứ,

一晌斜陽喊起處

Đại gia tề quyết thượng lưu đờ,

大家齊決上流堤

2) Yên hoành cổ kiếm khí như hồng,

腰橫古劍氣如虹

Quốc sĩ gia cầm thế thủy chung.

國士家仇誓始終

Thập tải vụ quang dinh lập địa,

十載雲光營地

Triều đờn do quái vạn sơn hồng.

朝歌巖掛萬山紅

DỊCH:

1) Mù sớm rùng sâu mấy lớp che,
Sáng đen nón đỏ núp bờ khe,
Đờng-la một tiếng kêu vang giậy,
Bờ đập giòng trên thấy vó dờ.
2) Gươm đeo lưng, dọi tia vờng cầu,
Nợ nước thù nhà giữ trước sau,
Dinh lũy mười năm miền núi Vụ,
Vàng đờng còn đỏ tím gương treo.

Tr. Q. Tb.

BÁ = TƯỞC MÔNG = THẾ = TÔN

(LE COMTE DE MONTE-CRISTO)

PHÁP - QUỐC LỊCH - SỬ TIỂU - THUYẾT

Tác - giả : Alexandre Dumas

— 12 —

Dịch - giả : Nam-Son

Vinh-Pho giận đỏ mặt, nói :
— Thưa bà, cha tôi là người Gi-rông, thật thế; nhưng cha tôi có bỏ thăm xấp trăm đực vua dẫu; cha tôi cũng bị cuộc không bố ý hành hạ như nó đã hành hạ bà, và cha tôi còn chừa nữa cũng phải đưa dẫu cho máy chém, cái máy chém đã làm rơi đầu ông thân bà.

Nghe nhắc đến chuyện đau đớn của bà, nhưng bà hầu-tước vẫn không đổi sắc mặt, trả lời :

— Tuy cũng bị chém như nhau, nhưng cái cơ sở bị chém thì khác hẳn, trái nhau hẳn. Chứng cơ là cả gia đình tôi đều trung thành với các ông hoàng bị đày, còn cha anh thì xoay liên theo chánh-phủ; ông dân Noa-Thế thì làm cách-mạng, mà bà-tước Noa-Thế thì lại làm Nguyên-lão nghị-viên.

Thơ-Nhi nói :
— Thưa mẹ, con tưởng không nên nhắc lại những chuyện không hay ấy thì hơn.

Vinh-Pho tán thành :
— Thưa bà, tôi đồng ý với cô Thanh-mây - Lãng mà xin bà quên chuyện đã qua. Phần này những chuyện mà Đức Chúa trời cũng không xoay trở được, thì phỏng có ích gì? Chúa Trời có thể sửa đổi việc tương lai, chờ đến việc quá khứ cũng bị quên thôi! Còn chúng ta, phạm nhân, thì không chối hẳn được, chờ cũng có thể che lấp nó đi. Tôi, tôi tránh dẫu luận, tránh cả đến tên cha tôi nữa. Cha tôi trước kia đã, và có lẽ hiện nay còn đương theo cảnh Nã-phá-Luân, và gọi tên là Noa-Thế; còn tôi thì thuộc về phái quân chủ và gọi tên là Vinh-Pho. Hãy để cho giọt nhựa cách-mệnh còn sót ấy chết trong thân cây, và, thưa bà, hãy nhia vào cái tước nó lên cách xa thân cây mà không thể, và tôi dám nói : không muốn rời hẳn ra.

Hầu-tước cũng phụ họa theo :
— Giỏi, Vinh-Pho, giỏi lắm, câu trả lời của anh hay lắm. Ta thường khuyên bà hầu-tước bỏ chuyện đã qua đi, nhưng mà không ăn thua gì

hết; anh sẽ được may mắn hơn ta, ta mong vậy....

Bà hầu-tước nói :
— Phải, hãy quên việc quá khứ đi, tôi cũng muốn thế; nhưng mà về sau, Vinh-Pho phải giữ mình cho vững. Vinh-Pho, anh chớ quên rằng chúng tôi có nội chuyện anh với Hoàng-thượng, và theo lời thỉnh cầu của chúng tôi Hoàng-thượng đã sẵn lòng quên.... Anh lại phải biết rằng nếu có tay cách mệnh nào lọt vào tay anh, thì người ta dễ dè ý đến anh hơn là dè ý đến tay cách-mệnh ấy, vì người ta biết anh sinh trưởng trong một gia đình có giao-thông với bọn họ.

— Thưa bà, chức-nghiệp của tôi, và thứ nhất là thời-gian mà chúng ta đương sống đây, buộc tôi phải có thái-dộ nghiêm khắc Tôi đã có một vài vụ án chính-trị phải xử, tôi đã có chứng nghiệm khác rồi, nhưng còn sợ chưa làm cho tiết tọc được.

Bà hầu-tước hỏi :
— Anh chắc vậy sao?

— Tôi sợ vậy. Nã-phá-Luân ở đảo En-bờ gần nước Pháp ta quá, nên còn nuôi mối hy vọng của phe cánh của ông ta. Thành phố Mặt-xây đầy những võ quan của Nã-phá-Luân, bọn ấy mỗi ngày mỗi kiếm chuyện gây gổ với người trong phái quân chủ ta; vì thế mà có những cuộc đấu võ giữa người trong các qui phái; vì thế mà có những cuộc ám sát trong dân-gian.

Bà-tước Sang-vi-Ơ (là bạn của Đờ-Tanah - Máy - Lãng và quan hầu của bà-tước Đại-Thoa) nói :

— Phải, nhưng đã đưa người đi xa rồi mà.

Đờ-Thanh-Mây-Lãng tiếp :
— Vâng, khi chúng ta ở Ba-lô ra đi, người ta đương bàn chuyện đó nhưng đưa đi đâu?

— Đưa đi Xanh-tê - len (Sainte-Hélène).

Bà hầu-tước hỏi :
— Xanh-tê-len ở đâu?

Bà-tước trả lời :
— Là một hòn đảo ở cách đây hai nghìn hải lý.

— May quá! như Vinh-Pho vừa nói, dễ một người như thế giữa đất Cọt-xơ là nơi nó sinh-trưởng. Na-bờ-lơ là nơi mà hiện em rể nó còn đương làm chúa, và trước mặt nước Ý-dại-lợi mà nó muốn làm thành một đế quốc cho con nó, thì thật là điên quá!

Vinh-Pho nói :
— Khốn nạn, ta còn phải theo những hiệp ước 1814. Đã đưa đến Nã-phá-Luân là phạm vào các điều ước ấy.

Sang-vi-Ơ tác sắc :
— Thây kệ! cứ phạm không can gì hết, khi đem công-tước Đơng-riêng (duc d'Enghien) ra chém, nó có dè ý đến các hiệp ước ấy không?

Bà hầu-tước phụ vào :
— Phải, phải đưa Nã-phá-Luân ra khỏi Âu - châu, và phải làm cho tiết tọc đảng của nó ở Mặt-xây. Việc thứ hai đó là việc của Vinh-Pho đấy. Phải làm cho ra có vua cầm quyền; bằng không thì cũng tỏ rằng không. Nếu vua cầm quyền thì chính-phủ của ngài phải cho mạnh, tay chừa của ngài phải cho cứng; ấy là phương pháp phòng việc không hay sau này.

Vinh-Pho vừa nói vừa cười :
— Khốn nạn, thưa bà, một ông

quyền thậm phân khi nào cũng đến sau chuyện không hay ấy.

— Thì ông phải tìm cách bỏ cứu chờ lại!

— Thưa bà, xin đừng nói là bỏ-cứu; chúng ta phải trả thù kia.

Một thiếu nữ rất có nhan sắc nói (cô này là con bà-tước Sang-vi-Ơ, và bạn thân của cô Thanh-Mây-Lãng) :

— Anh Vinh-Pho, xin anh gắng xử một vụ kiện cho hay trong lúc chúng tôi còn ở Mặt-xây đây. Tôi chưa được xem phiên tòa đại hình nào, chỉ nghe người ta nói vai lắm, lạ lắm.

Vinh-Pho trả lời :
— Phải, vai lắm! vì không phải là một tẩm thêm kịch do não người ta bịa đặt, mà là một tấn tuồng có thiệt, vừa thảm lại vừa bí; không phải những sự đau đớn giả, mà là những sự đau đớn thiệt. Người mà ta thấy đứng tại đây, không phải sau khi hạ màn thì về nhà ăn uống với vợ con và ngủ an giấc dẫu, nó phải vào lao tù, phải bị chém. Nhưng ai có tình nóng nảy muốn biết sự cảm động chơi, thì không có cảnh nào tốt hơn cảnh ấy. Có cứ yên tâm, nếu dịp tôi sẽ hiến cho cô....

Tơ-Nai mặt xan lét, nói :
— Anh làm cho chúng ta run sợ... mà anh còn cười kia!

— Tôi là một cuộc đấu gươm mà... Tôi đã năm sáu lần kêu án tử hình cho bọn tù chính-trị và tù khác... Và biết dẫu trong giờ này đây, biết bao nhiêu lưỡi dao đương mài hoặc đã chực sẵn để giết tôi kia.

Thơ-Nhi mặt lại càng xanh thêm :
— Anh Vinh-Pho, anh nói thật hay nói chơi đấy?

Vinh-Pho nói, miệng cười mỉm :
— Nghiệm lắm đấy! với những

vụ án ấy, những vụ án ấy mà em muốn có để cho thỏa lòng báo kỹ của em, và anh muốn có để cho thỏa lòng dục-vọng của anh.... với những vụ án ấy tình hình sẽ nghiêm trọng. Em tưởng bọn lính của Nã-phá-Luân có nghĩ trước khi chúng nó chia súng bắn người ta hay đưa lưỡi lê đâm người ta hay sao? Giết một người mà chúng nó cho là cứu của chúng nó, chúng nó có nghĩ hơn là giết một người Nga, một người Áo, hay một người Hung mà chúng nó chưa thấy mặt ngáo mặt dài thế nào, không? Mà phải thế mới được. Chính anh đây, khi nào anh thấy trong cặp mắt của người bị cáo có ánh chút giận oán thì anh thêm hăng; khi ấy không còn là vụ xử kiện nữa, mà là một cuộc chiến đấu; anh đập nó, nó chống cự, anh cố sức lên, kiết cựa cũng như các cuộc chiến đấu khác, hoặc thắng hoặc bại... cho biết kiện cáo là thế nào! Có nguy hiểm mới hay. Hễ sau khi anh xử rồi, mà anh thấy người bị cáo cười mỉm, thì là anh nghĩ đến anh nói hoặc: sót thiếu, hoặc yếu đuối. Khi một ông quan thẩm phán của nhà vua biết chắc người bị cáo có tội, và có đủ chứng cứ mà buộc tội nó, thấy nó cuối đầu chịu tội, thì không có gì khoái thích hơn nữa. Cái đầu cúi kia rồi sẽ là thân mình....

Thơ-Nhi thở ra.

Một người khách lên tiếng :
— Nói thế mới là nói chơi!

Một người khách nữa nói theo :
— Ấy mới xứng là người của phải

có trong những thời gian như thời gian chúng ta đương sống đây!

Lại một người thứ ba nói theo nữa :
— Phải, trong vụ án sau cùng,

chúng tôi phải phục ông giỏi đó, ông Vinh-Pho. Người ấy đã ám sát cho nó, nên ông giết nó trước khi tên đao-phủ-thả rờ đến mình nó. Đáng lắm.

Thơ-Nhi nói :
— Ôi, với những kẻ giết cha, không có hình gì nặng cả; nhưng đối với những người bị cáo về chính trị kia!

— Thưa bà, tội ấy càng nặng hơn nữa, vì đức vua là cha cả nước, và muốn truất ngôi vua hoặc giết vua, tức là muốn giết ông cha của hàng ba mươi hai triệu người.

— Anh Vinh-Pho, thấy mặt, anh có hứa với em rằng anh sẽ khoan hồng đối với những người mà em sẽ gởi cho anh không?

Vinh-Pho vừa trả lời vừa cười :
— Em cứ an tâm, chúng ta sẽ cùng nhau thảo luận án.

Bà hầu-tước rầy Thơ-Nhi :
— Thơ-Nhi, con có chịu để cho chồng con yên với công việc của người không?

— Con muốn cho anh làm thầy thuốc hơn, vì con rất sợ thần giết người, tuy cũng là thần.

Ông hầu-tước Thanh-Mây - Lãng nói,
— Con này, anh Vinh-Pho sẽ là ông thầy thuốc về luân-lý và chính-trị trong thời này; con phải biết đấy là một phần việc rất tốt, rất đáng quý trọng.

Bà hầu-tước lại xe vào :
— Và là phương-pháp làm mất việc quý của cha anh.

Vinh-Pho vừa nói vừa cười cách buồn bã.

— Thưa bà, tôi đã thưa với bà rằng cha tôi đã chừa những sự sai lầm ngày trước của ông; ông đã thành một người bạn rất tốt với tôn - giáo và trật - tự, và có não quân-chủ hơn tôi nữa kia; hơn vì ông nảy ra cái não quân-chủ là vì lòng biết ăn năn; còn tôi, thì chỉ là vì lòng ham chuộng quá đời thôi.

(Còn nữa)